

Tillo Tabiat Parkı Ziyaretçilerinin Memnuniyet ve Memnuniyetsizliğine Yönelik Bir Araştırma

A Research on Satisfaction and Dissatisfaction of Tillo Nature Park Visitors

Yenal YAĞMUR, Siirt Üniversitesi, Türkiye, yenalyagmur@hotmail.com

Orcid No: 0000-0002-9273-9122

Öz: Ziyaretçi geri bildirimleri, bir turizm ya da rekreasyon kaynağının gelişimi için önemli bir araçtır. Ziyaretçi memnuniyeti veya memnuniyetsizliği bir kaynağa yönelik durum tespitiyle birlikte planlama, pazarlama ve yönetim faaliyetleri açısından kilit bilgiler sunmaktadır. Bu bakımdan araştırmada, Tillo Tabiat Parkı ziyaretçilerinin alana yönelik memnuniyet ve memnuniyetsizlik temelli algılarının kapsamlı şekilde ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Araştırma, keşfedici-nitel araştırma yöntemi odağında fenomenoloji deseni temelinde tasarlanmıştır. Kolayda örnekleme ve ölçüt-kriter örnekleme teknikleriyle toplamda 75 kişiye ulaşılarak elde edilen veriler üzerinde tümevarımcı içerik analizleri gerçekleştirilmiştir. Ziyaretçilerin tabiat parkı kavramına yönelik algıları sürdürülebilirlik, ruhsal yenilenme, alt ve üst yapı ve rekreatif aktiviteler temaları temelinde sınıflandırılarak bu sınıflandırma ışığında tabiat parkı kavramına yönelik yeni bir tanımlama geliştirilmiştir. Ziyaretçi motivasyonları, içsel ve dışsal sınıflama şeklinde çerçevelendirilmiş ve ziyaretçi memnuniyet ve memnuniyetsizliği alt ve üst yapı, çevresel, sunulan hizmet ve rekreasyonel olmak üzere temalandırılmıştır. Tabiat parkının gelişimi, çevresel düzenlemeler ve yönetsel uygulamalar temaları altında sunulurken popülerliğe yönelik görüşler planlama, pazarlama ve iş birliği olarak çerçevelendirilmiştir. Araştırma çıktılarının, turizm ya da rekreasyon kaynağının planlanması, pazarlanması ve yönetimine yönelik aşamalarına somut katkılar sağlayacağı ve yerel yönetimler ve rekreasyon işletme yöneticilerinin park tesisleri, eğlence ve eğitim programlarını geliştirmelerine yardımcı olabileceği düşünülmektedir.

Anahtar Sözcükler: Tabiat Parkları, Memnuniyet veya Memnuniyetsizlik, Tillo

JEL Sınıflandırması: Z30, Z32, Z39

Abstract: Visitor feedback is an important tool for the development of a tourism or recreation resource. Visitor satisfaction or dissatisfaction along with due diligence on a resource provides key information for planning, marketing, and management activities. In this respect, the research aimed to comprehensively reveal the satisfaction and dissatisfaction-based perceptions of Tillo Nature Park visitors towards the area. The research was designed based on phenomenology research methodology with a focus on exploratory-qualitative research method. Inductive content analyzes were conducted on the data obtained by reaching a total of 75 people using convenience sampling and criterion sampling techniques. Visitors' perceptions of the concept of nature park were classified based on the themes of sustainability, spiritual renewal, infrastructure and superstructure, and recreational activities, and a new definition of the concept of nature park was developed in the light of this classification. Visitor motivations are framed as internal and external classifications, and visitor satisfaction and dissatisfaction are themed as infrastructure and superstructure, environmental, service offered, and recreational. While the development of the nature park is presented under the themes of environmental regulations and managerial practices, views on popularity are framed as planning, marketing, and cooperation. It is considered that the research outputs will make concrete contributions to the planning, marketing, and management stages of the tourism or recreation resource and can help local governments and recreation business managers develop park facilities, entertainment, and education programs.

Keywords: Natural Parks, Satisfaction or Dissatisfaction, Tillo

JEL Classification: Z30, Z32, Z39

1. Giriş

İnsanlık tarihi aslında insanların konforlu yaşam alanı oluşturmaya yönelik doğanın değiştirilmesi süreci olarak görülebilir. Doğal kaynakları sınırsız şekilde, aşırı tüketme-

Makale Geçmişi / Article History

Başvuru Tarihi / Date of Application : 24 Temmuz / July 2024

Kabul Tarihi / Acceptance Date : 20 Aralık / December 2024

© 2025 Journal of Yaşar University. Published by Yaşar University. Journal of Yaşar University is an open access journal.

kullanma anlayışı, insanların çevresel kaynaklardaki bozulma ya da yok olma tehlikesini deneyimlemeleriyle birlikte koruma-kullanma dengesini gözeterek doğanın kendisini yenilemesini sağlayacak bir anlayışa doğru evrilmesine yol açmıştır (Çetinkaya, 2020). Çetinkaya (2021) doğanın-çevrenin bir tüketim kaynağı olarak görülmekten çok içinde yaşanan bir ev olarak kabul edilme sürecinin çok sancılı bir süreç olduğunu ve bu süreçlerin gelişimini egosantrik yaklaşımdan ekosantrik yaklaşıma dönüşümle temsil edildiğini belirtmektedir. Ekosantrik yaklaşımda doğa, canlı ve cansız tüm unsurlarının içsel değerleriyle bir bütündür. Bu ekosistemde her şeyin her şeyle bağlantılı olduğu kabul edilmekte ve bütün, parçadan daha önemli olarak görülmektedir. İnsanı öncelikleyen ve üst sınıfa yerleştiren egosantrik yaklaşımın aksine ekosantrik yaklaşım, insanın çevrenin diğer unsurlarıyla eşit sevide bir değere sahip olarak çevrenin tüm unsurlarının birlikte bir değer yarattığı bir yaklaşımı temsil etmektedir (Kleffel, 1996). Bu noktada, çevrenin korunması aslında “çevreyi insanlardan koruma” anlamıyla ilişkilendirilebilmektedir (Çetinkaya, 2021).

Geleneksel koruma çabaları bütünsel bir bakış açısına sahip olmadan sadece nadir, hassas ve nesli tükenmekte olan türlere yönelik korunan alanların oluşturulması yoluyla insan faaliyetlerine maruz kalmayı en aza indirecek şekilde korunma anlayışına odaklanmıştır (Ciocănea vd., 2016). Ancak ekolojik sistemler her şeyden önce etkileşim halindeki popülasyonların ağırları olması, geleneksel koruma düşüncesindeki anlayışın, türlerden ekosistemlere ve hatta manzaralara veya bölgelere kaydıran yeni bir düşünceye doğru evrilmesine yol açmıştır. Bu eğilimin bir sonucu olarak, korunan alanların dışına yerleştirilen alanların ekolojik değeri giderek daha fazla artmıştır (Pino vd., 2000; Ciocănea vd., 2016). Günümüzde Uluslararası Doğayı Koruma Birliği (IUCN) tarafından koruma altındaki alanlar, dünya çapında en standart koruma aracı olarak doğanın ilgili ekosistem hizmetleri ve kültürel değerlerle birlikte uzun vadeli korunmasını sağlamak için yasal veya diğer etkili araçlarla tanınan, tahsis edilen ve yönetilen, açıkça tanımlanmış bir coğrafi alan olarak kabul edilmektedir (Tacón vd., 2023).

Korunan alanlar hükümetler, politika yapıcılar ve koruma topluluğunun pek çok üyesi tarafından biyolojik çeşitliliğin korunmasının temel taşı (Zhao vd., 2024) ve insanın iyi oluşu için hayati önem taşıyan çoklu ekosistem hizmetlerinin korunmasını garanti eden temel araç olarak görülmektedir (Pliscoff vd., 2023). Tabiat parkları, koruma altında olan alanların önemli ve yükselen değerleri olmasının yanı sıra rekreasyon ve turizm olanakları için de büyük potansiyele sahiptirler (Stojanović vd., 2024). Çünkü kent içerisindeki ve çevresindeki parklar, insanların aktif yaşam tarzlarını teşvik etme, toplulukları geliştirme ve insanların yaşadığı yere yakın egzersiz, sosyalleşme ve doğayla etkileşime geçme fırsatları sağlayan bir

yer duygusunu teşvik ederek insanların iyi oluşunu sağlamakta ve sağlığını iyileştirmektedir. Kentsel yeşil alanların sağladığı bu faydalar nedeniyle, yerel yönetimler, rekreasyon kuruluşları ve park kurumları gibi kuruluşlar, kent parkları ve tabiat parklarında açık alan rekreasyon faaliyetlerini teşvik etmektedir (Fariás-Torbidoni vd., 2023). Ayrıca birçok kişi aynı zamanda rahatlamak ve doğanın sağladığı onarıcı yönlerden keyif almak için doğaya dayalı açık alan rekreasyonlarına da katılmaktadır. Nitekim Kaplan (1995) Dikkat Onarım Teorisi (Attention Restoration Theory), doğası gereği büyüleyici uyaranlarla (örneğin gün batımı) dolu doğal ortamlarla etkileşimin istemsiz dikkati çağırdığını ve yönlendirilmiş dikkatin kendini yenileme becerisine izin verdiğini öne sürmektedir. Whiting vd. (2017) ise doğal ortamlarda gerçekleştirilen rekreatif faaliyetin yönlendirilmiş dikkat yetilerinin yenilenmesini sağlayarak dikkatte seviyelerinin artmasına yol açtığı ve bu artışların, akademik başarıyı ve kısa süreli hafızayı desteklerken zihinsel yorgunluğun azaltılmasını sağladığını belirtmektedir.

Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerdeki kent içerisinde ve civarında halkın kullanımına ayrılan yeşil alanlar, gelişmiş ülkelere kıyasla halkın ihtiyaçlarını karşılayacak seviyeye değildir (Irmak ve Avcı, 2019) ve kentlerin büyük bir bölümünün kentsel yeşil alan varlığı açısından önemli eksikliklere sahiptir (Ortaçesme vd., 2000). Türkiye'nin Güneydoğu Anadolu bölgesinde bulunan Siirt'te de zengin bir turizm ve rekreasyon kaynağına sahip olmasına rağmen bu kaynaklar etkin ve verimli şekilde kullanılamamaktadır (Akay 2022). Siirt'te yıllık sıcaklık ortalamaları yaklaşık 15-16 °C civarında olup çok uzun ve sıcak bir yaz mevsimine sahip iklim özellikleri bulunması (Alkan, 2018) turizm ve rekreasyon faaliyetlerinin gerçekleştirilebilmesine uygun koşullar sağlasa da bölgesel yeşil alanların oluşturulması ve korunması açısından zorluklara neden olabilmektedir. Bölgedeki yeşil alanların eksikliği (Yılmaz Çildam, 2022), insanların yeşil alanlara yönelik ihtiyaçlarını artırırken turizm ve rekreasyon faaliyetlerinin gerçekleştirilmesinde kısıtlayıcı bir unsur olarak öne çıkmaktadır. Siirt'te yer alan yeşil alanların sınırlı ya da az olması, mevcut yeşil alanlar üzerindeki ziyaretçi yoğunluğunu artırırken koruma ve kullanma dengesi gözetilerek kullanılmasını zorlaştırmaktadır.

Bölgedeki az sayıdaki yeşil alanın en önemlilerinden birisi Tillo Tabiat Parkı'dır. Alan yazında, kent parkları ve milli parklar kavramlarına yönelik araştırmalar, tabiat parkları kavramına kıyasla daha zengindir. Ayrıca sınırlı tabiat parkları yazınında az sayıda araştırma (örneğin Altuntaş, 2020) Tillo Tabiat Parkı'nı ele almıştır. Bu nedenle mevcut araştırma Tillo Tabiat Parkı'nı odağına almıştır. Bu araştırma, Siirt için önemli bir rekreasyon kaynağı olan Tillo Tabiat Parkı ziyaretçilerinin parka yönelik algılarının ortaya çıkarılması, bölgesel

rekreasyon ve turizm kaynaklarının koruma ve kullanma dengesinin gözetilerek hizmet kalitesinin artırılması ve park potansiyelinin etkin ve verimli şekilde kullanılmasını sağlamaya yönelik politika yapıcılara bir yol haritası sunulmasını amaçlamıştır. Böylelikle bir taraftan ziyaretçilerin parka yönelik algıları, motivasyonları ile parkın gelişimi ve gelişimine yönelik beklenti ve önerilerinin geniş kapsamlı şekilde ortaya çıkarılacak, diğer taraftan ise parka yönelik durum tespiti aracılığıyla yerel karar vericiler veya yöneticilerin hangi noktalara odaklanmaları gerektiğine yönelik ip uçları sunularak hizmet kalitesinin artırılması ile ziyaretçi merkezli planlama ve stratejilerin yapılması sağlanacaktır. Bu doğrultuda kavramsal çerçeve, tabiat parkları-Tillo ve memnuniyet ve memnuniyetsizlik şeklinde iki başlık olarak tasarlanmıştır.

2. Kavramsal Çerçeve

2.1. Tabiat Parkları-Tillo

Tabiat parkları, milli ve milletlerarası nadir bulunan sadece doğal kaynak değerleri ile koruma, dinlenme ve turizm/rekreasyon alanlarına sahip tabiat parçaları olarak görülmektedir (Ardahan ve Kaplan Kalkan, 2017). Tabiat parkları kırsal, dağlık veya deniz bağlamlarında zengin bir dizi doğal, patrimonyal (mirasa dayalı) veya insan kaynağı sunmakta ve genellikle büyüklüklerine veya yerelleştirmelerine göre ulusal, ulus altı veya ilçe, kentsel vb. şeklinde kategorize edilmektedir. Tabiat parkları, girişleri ücretli veya ücretsiz koruma altında olan bir alanı tanımlamakla birlikte ziyaretçilerde, katılım yoğunluğuna bağlı olarak yüksek veya düşük uyarılma deneyimi yaratabilmektedirler. Tabiat parkları genellikle, tatillerde veya hafta sonları yüksek düzeyde yoğunluk gösteren yürüyüş, bisiklet ve piknik gibi aktif faaliyetler ve yiyecek veya içecek testleri gibi pasif rekreatif aktiviteler için kullanılmaktadır (Lebrun vd., 2021).

Tabiat parkları ve diğer korunan alanlar uzun süredir hem doğal ve kültürel kaynakların korunmasını (Pearce ve Dowling, 2019) hem de iyi vakit geçirilmesi ve unutulmaz deneyimler yaşanması (Sorakunnas, 2020), keyifli deneyimlerin kolaylaştırılması gibi ikili bir görevi üstlenmektedir. Genel olarak turist/rekreasyonist deneyimleri son derece öznel ve değişken olmak üzere öncelikli olarak duygusal, hedonik ve sembolik yönlerle işaretlenmekte ve sonrasında olumlu bir uyarılmaya ve hafızada izlere hatta unutulmaz deneyimlere yol açmaktadır (Lebrun vd., 2021). Yazında ziyaretçi deneyimleri, üç bakış açısıyla ele alınmıştır: Ziyaretçilerin hangi deneyimleri, deneyimlerinin doğasını ve kalitesini etkileyen faktörler ve park yönetiminin ziyaretçi deneyimlerini nasıl sürdürebileceği ve kolaylaştırabileceği. İlk ve ikinci bakış açısı, deneyimlerin bileşimi ve doğasıyla ilgilidir. Bu iki bakış açısını etkileyen

faktörler arasında çevresel özellikler, ziyaretçi davranışları ve kalabalıklık gibi konular yer almaktadır (Sorakunnas, 2020). Son bakış açısı ise deneyim kalitesi ve memnuniyetiyle ilişkili olduğundan ziyaretçi yönetimiyle ilgilidir (Pearce ve Dowling, 2019).

Kent civarında bulunan yeşil alanlar, doğadan yoksun gençler ve yetişkinler için yerel ekosistemlerle önemli bağlantılar sağlasa da potansiyel açık alan rekreasyon ortamlarının yalnızca bir alt kümesini temsil etmektedir ve bu parkların çok azı gerçek anlamda doğa temelli olarak nitelendirilmektedir (Whiting vd., 2017). Dolayısıyla tabiat parkları, kentte yaşayan insanlar, korunan alanlar ve gerçekleştirilecek rekreasyon ve turizm olanakları yönünden önemli kaynak değerleri olarak öne çıkmaktadır. Tillo Tabiat Parkı, bölgenin turizm ve rekreasyon olanaklarının geliştirilmesi, doğal kaynakların koruma kullanma dengesi gözetilerek kullanılması ve özellikle yerel halkın kent kaynaklı stres seviyelerinin azaltılması, yeşile dokunma, doğada olma ve yenilenmeleri veya enerji kazanmaları için önemli potansiyele sahiptir. Tillo Tabiat Parkı 29/08/2014 tarih ve 18031414-401-1440 sayılı Bakan Olur'u ile tabiat parkı olarak ilan edilmiş olup, yaklaşık olarak 40 hektarlık bir alanı kapsamaktadır (Altuntaş, 2020). Tillo ilçe merkezine 1,5, Siirt merkezine 9 kilometre uzaklıktadır. Tillo Tabiat Parkı ve çevresinde yüksekliğe bağlı olarak kış koşulları ağır geçerken bölgeye yağışlar yoğun şekilde kış ve ilkbahar mevsimlerinde gerçekleşmektedir. Özellikle temmuz ve haziran aylarında yüksek sıcaklık ve kuraklık bulunmakla birlikte parkın yüksek rakımda konumlanması ve vadi kenarında olması nedeniyle diğer bölgelere kıyasla nispeten daha serin olmasını sağlamaktadır. Tillo Tabiat Parkı, insan unsuru ve aşırı otlatma nedenleriyle bozulmuş bir bitki örtüsüne sahiptir. Bölge genelinde soğuğa dayanıklı yaprak döken Quercus türleri ve çok az meşe ağacı bulunurken dağ stepinin yer aldığı ekosistemler de görülmektedir (Tarım ve Orman Bakanlığı, 2024). Tillo Tabiat Parkı endemik flora, fauna ve önemli jeolojik yapıya sahip olmasının yanı sıra “Kalet’ül Üstad” olarak adlandırılan duvara da ev sahipliği yapmaktadır. “Işık Hadisesi” olarak ifade edilen ve 255 yıl önce İbrahim Hakkı Hazretleri’nin tasarladığı yöntemle Tillo Tabiat Parkı içerisinde yer alan kaledeki küçük pencereden güneş ışınlarının kırılması yoluyla Tillo merkezde bulunan hocası İsmail Fakirullah Hazretleri’nin türbesindeki kuledaki aynaya yansıyan ışığın kırılmasıyla pencereden türbeye ve oradan da İsmail Fakirullah Hazretleri’nin kabrinin başucunu aydınlatması olayı her yıl ekinoks günlerinde gerçekleşmektedir (Kanbir, 2021). Tillo Tabiat Parkı’nın tüm bu özellikleri ve “Işık Hadisesi”, bölgenin yoğun ziyaretçi almasına neden olmaktadır.

2.2. *Memnuniyet ve Memnuniyetsizlik*

Bir ürüne yönelik bireyin algıları ile ürünün nesnel özellikleri arasındaki değerlendirme sonucunda memnuniyet ya da memnuniyetsizlik ortaya çıkmaktadır (Shin ve Nicolau, 2022; Mo ve Morris, 2024). Bireyin bir tüketimden elde ettiği deneyim, beklenti düzeyini karşılaması veya aşması durumunda memnuniyet, beklentileri karşılamaması durumunda ise memnuniyetsizlik oluşmaktadır (Ercan, 2019; Quang vd., 2024). Memnuniyet kavramı marka sadakati, davranışsal niyet, tekrar ziyaret veya satın alma (Yağmur ve Aksu, 2021), işletme karlılığı (Park vd., 2021), rekabet avantajı (Kozak ve Rimmington, 2000) ve ağızdan ağıza iletişim-reklam (Rasheed ve Rashid, 2024) gibi konularda önemli bir başarı faktörü olarak görülmektedir.

Boş zaman memnuniyeti kavramı, 1970'li yıllardan bu yana incelenmektedir (Schroeder vd., 2019). Boş zaman memnuniyeti, boş zaman aktivitelerine ve seçimlerine katılımı ile ilgili olumlu algıları veya duyguları ve bireylerin boş zaman deneyimlerinden ve durumlarından ne ölçüde keyif aldıklarına işaret etmektedir. Bu durumun tersi ise memnuniyetsizliği belirtmektedir (Liu vd., 2024). Boş zaman memnuniyeti, turizmin/rekreasyonun arz (yerel yönetimler, yöneticiler) ve talep (ziyaretçiler/misafirler) tarafları için birtakım avantajlar sağlayabilmektedir. Memnuniyet veya memnuniyetsizlik arz tarafı açısından rekabetçilik, hizmet kalitesi gibi konularda önemli işlevlere sahip olabilmektedir. Hizmet kalitesi, bir destinasyona ya da işletmeye yönelik yeni ziyaretçilerin/misafirlerin çekilmesi ve mevcut ziyaretçilerle/misafirlerle ilişkilerin geliştirilmesi noktasında memnuniyete ulaşmanın bir başlatıcısı olması nedeniyle önemli işlevlere sahiptir. Ayrıca hizmet kalitesi, rekabet gücünü artırmaya yönelik stratejik katkılar da sağlamaktadır (Rasheed ve Rashid, 2024). Bir destinasyona veya işletmeye yönelik memnuniyet ve memnuniyetsizlik yaratıcı unsurların belirlenmesi mevcut durum tespiti aracılığıyla yerel karar vericilere veya yöneticilere hangi noktalara-alanlara odaklanmaları gerektiğine yönelik ip uçları ve ziyaretçi/misafir odaklı geliştirme-iyileştirme stratejilerinin oluşturulması gibi konularda katkılar sağlayabilmektedir.

Talep tarafı açısından ise boş zaman memnuniyeti, bireylerin yaşam kalitesinin bir yönünü temsil etmektedir. Bunun nedeni, boş zaman etkinliklerine katılmaktan duyulan memnuniyetin artmasının iyi oluşu (Cho, 2024), mutluluğu (Lee vd., 2024), yaşam doyumunu (Liu vd., 2024), genel yaşam kalitesini (Kim vd., 2018) önemli ölçüde etkilediğine yönelik kanıtlar bulunmasıdır. Ayrıca boş zaman memnuniyeti, bireyler üzerinde geleceğe yönelik yenilenmiş umut ve iyimserlik sağlayarak stresle başa çıkmanın bir kaynağı da olabilmektedir (Liu vd., 2024).

3. Yöntem

Tillo Tabiat Parkı ziyaretçilerinin alana yönelik memnuniyet ve memnuniyetsizlik temelli algılarının kapsamlı şekilde ortaya çıkarılmasını hedefleyen araştırmada, ziyaretçilerin Tillo Tabiat Parkı deneyimine yönelik görüşlerinin derinlikli ve keşfedici nitelikli olarak ortaya çıkarılmasına olanak tanıyan nitel araştırma yöntemi tercih edilmiştir (Creswell ve Creswell, 2018). Araştırma, nitel araştırma desenlerinden en sık tercih edilen fenomenolojik desene göre tasarlanmıştır. Fenomenoloji yaklaşımının temelini bireysel deneyimler oluştururken araştırmacı, katılımcıların kişisel deneyimlerini ele alarak bireyin algılarını ve olgulara yükledikleri anlamları incelemektedir (Büyüköztürk vd., 2017). Fenomenolojik araştırmalarda, katılımcıların bir fenomeni deneyimlerken birleştikleri ortak noktalar tanımlanmakta (Creswell vd. 2007) ve bunu nasıl deneyimlediklerine dair bütünlük bir açıklama yapılmaktadır (Moustakas, 1994). Bu bakımdan fenomenoloji, betimsel bir araştırma tasarımıdır ve fenomenoloji temelli çalışmalarda genelleme yapılmaktan ziyade olguyu tanımlamak daha önemlidir (Merriam, 1998). Araştırmada kolayda örnekleme ve ölçüt-kriterli örnekleme yöntemleri seçilmiştir. Kolayda örneklemin keşfedici araştırmalarda sıklıkla kullanılması (Cochran, 1997) nedeniyle mevcut araştırmada, Tillo Tabiat Parkını ziyaret eden kişiler üzerinde kolayda örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Kolayda örneklemin zaman, maliyet ve hız gibi avantajları bulunması ve zengin bilgi içerdiği düşünülen durumların çalışılmasına olanak sağlaması (Yıldırım ve Şimşek, 2013), araştırma kapsamında tercih edilme nedenlerini oluşturmaktadır. Ölçüt-kriterli örneklem Maxwell'e (2005) göre kişilerin ya da olayların başarılı bir şekilde temsil edilebilirliğini sağlamak için kullanılmaktadır. Bu bakımdan araştırmada katılımcılar belirlenirken veri zenginliğini sağlamak için Tillo Tabiat Parkını 2024 yılı içerisinde ziyaret etmiş olmak ölçütü-kriteri benimsenmiştir. Tillo Tabiat Parkı ziyaretçilerinin algılarının belirlenmesi amacıyla yazın kapsamlı şekilde incelenerek sekiz sorudan oluşan bir görüşme formu hazırlanmıştır. Hazırlanan sorular, turizm ve rekreasyon alanları ile nitel araştırma yöntemleri konusunda yayınları bulunan dört akademisyene gönderilerek sorulara ilişkin görüşleri istenmiştir. Geri bildirimleri neticesinde, anlaşılabilirliği artıran sözcük değişiklikleri yapılarak pilot test aşamasına geçilmiştir. Tillo Tabiat Parkı ziyaretçisi, on kişi üzerinde pilot test gerçekleştirilmiş ve soruların anlaşılır olduğunun teyit edilmesinin ardından saha çalışması aşamasına geçilmiştir. Araştırma soruları şu şekilde tasarlanmıştır:

- *Tabiat parkı kavramını düşündüğünüzde, aklınıza hangi kelimeler gelmektedir?*
- *Tillo Tabiat Parkı içerisinde ya da Tabiat parkıyla bağlantını hangi rekreatif aktiviteler gerçekleştirilebilir?*

- *Tillo Tabiat Parkı içerisinde ya da tabiat parkıyla bağlantını hangi rekreatif aktivitelerin yapılması teşvik edilmelidir?*
- *Tillo Tabiat Parkını ziyaret etmeye iten/yönlendiren unsurlar nelerdir?*
- *Tillo Tabiat Parkı ziyaretinizde sizi memnun eden yönler nelerdir?*
- *Tillo Tabiat Parkı ziyaretinizden memnun olmadığınız/kalmadığınız yönler nelerdir?*
- *Tillo Tabiat Parkı sizce nasıl geliştirilebilir, neler yapılmalıdır?*
- *Tillo Tabiat Parkı'nın popüler olması için neler yapılmalıdır?*

Araştırma 24 Şubat ve 24 Nisan 2024 tarihleri arasında Tillo Tabiat Parkı ziyaretçileri (43) ve daha önce ziyaret etmiş kişiler (32) üzerinde, nitel yöntem konusunda eğitim alan üç öğrenci ve bir akademisyen aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Gönüllülük esasına göre 75 kişiden görüşme formu aracılığıyla veri toplanmıştır. Toplanan 75 veri incelenirken herhangi bir yeni bir bilginin ortaya çıkmaması, bilgilerin tekrar etmeye başlaması, nedeniyle veri doygunluğuna ulaşıldığına karar verilerek veri toplama süreci sonlandırılmıştır. Ayrıca görüşme formlarının doldurulma süresi Tillo Tabiat Parkı ziyaretçileri için 10 ile 20, daha önce ziyaret etmiş kişiler için ise 15 ile 25 dakika arasında değişmektedir. Elde edilen veriler üzerinde içerik analizi gerçekleştirilmiştir. İçerik analizi süreci, benzer verilerin belirli kavram ve temalara göre toplanması, kategorize edilmesi, temalarının geliştirilmesi ve yorumlaması şeklinde aşamaların takip edilmesini kapsamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013; Altunışık vd., 2022).

Araştırmada güvenilirlik ve geçerliliğin artırılması için çeşitli stratejiler kullanılmıştır. Yapı geçerliliğini sağlamak için katılımcılara araştırmanın amacı ve konusu hakkında kapsamlı bilgi verilerek yönlendirecek her türlü açıklamadan kaçınılmıştır. Dış geçerlilik veya genellenebilirlik için araştırma süreci ve ortamları ayrıntılı şekilde açıklanmıştır. Ayrıca araştırmada Miles ve Huberman'ın (1994) belirttiği gibi güvenilirlik ve kodlayıcılar arasında tutarlılığın sağlanması için iki akademisyenden verileri kodlamaları istenmiştir. Kappa değerlerinin tümü, kodlayıcılar arasında yüksek düzeyde uyum olduğuna işaret etmektedir (Karagöz, 2017). Kappa değerleri ilgili tablolarda sunulmuştur.

4. Bulgular

Araştırmada, Tillo Tabiat Parkı ziyaretçilerinin, tabiat parkı kavramına yönelik algıları ve ziyaret motivasyonlarına ışık tutulmasının yanında Tillo Tabiat Parkıyla ilgili memnuniyet veya memnuniyetsizliklerine, parkta gerçekleştirilen veya gerçekleştirilmesi arzulan rekreatif aktivitelere ve tabiat parkının geliştirilmesi ya da popüler hale getirilmesine yönelik

bir çerçeve oluşturulmak amaçlanmıştır. Bu doğrultuda ziyaretçilerin profiline yönelik bilgiler sunulduktan sonra sırasıyla katılımcıların kavrama yönelik algıları, gerçekleştirdikleri ve gerçekleştirmeyi arzuladıkları rekreatif faaliyetleri ziyaret motivasyonları, memnuniyet veya memnuniyetsizlikleri ve parkın gelişimine ve popülerliğine yönelik bakış açıları verilmiştir.

Katılımcıların çoğunluğunu erkekler (%53,3) oluştururken en geniş yaş aralığını 18-25 yaş grubu (%37,7) temsil etmektedir. Eğitim durumunda ön lisans-lisans grubu (%33,3) en geniş aralığı oluştururken katılımcılar Tillo Tabiat Parkını yoğunluklu olarak yılda 1-2 kez (%33,3) ziyaret etme eğilimindedirler. Tabiat parkını ziyaret amacıyla ise ilk sırayı piknik oluştururken bunu, gezi ve inanç turizmi amaçları takip etmektedir.

2873 Numaralı Milli Parklar Kanunu'nda (1983) tabiat parkları, “bitki örtüsü ve yaban hayatı özelliğine sahip, manzara bütünlüğü içinde halkın dinlenme ve eğlenmesine uygun tabiat parçaları” şeklinde tanımlanmaktadır. Bu tanım, tabiat parkının koruma ve kullanma dengesinin gözetilmesine, alt ve üst yapı özellikleri taşımasına, rekreatif aktivitelerin gerçekleştirilmesine ve kişilerin ruhsal yenilenmesine yönelik özelliklere işaret ettiğinden bu sınıflandırma temel alınarak ziyaretçilerin tabiat parkı kavramına yönelik algıları sürdürülebilirlik, rekreatif aktiviteler, alt ve üst yapı olanakları ve ruhsal yenilenme şeklinde dört temaya ayrılarak Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Tabiat Parkı Kavramıyla İlişkili Özellikler

Temalar	Kodlar	f
Sürdürülebilirlik	Doğal çekicilikler (manzara, yeşil alan, temiz hava)	83
	Endemik flora ve fauna	18
	Rekreatif çekicilikler-olanaklar	8
	Koruma altına alınan yer	5
Ruhsal yenilenme	Ruhsal yenilenme	20
	Eğlenmek	15
	Stres azaltma	15
	Huzur	12
	Dinlenmek	10
	Sosyalleşme-etkileşim	10
	Sıcak-samimi ortam	8
	Sakinlik	7
	Doğa ile bütünleşme	3
	Piknik yapmak	25
Rekreatif aktiviteler	Manzara seyretmek	20
	Doğada gezmek	12
	Yürüyüş yapmak-fiziksel hareket	10
	Futbol, voleybol vb.	5
	Piknik-oturma alanları (kamelyalar)	18
Alt ve üst yapı olanakları	Yürüyüş parkurları	7
	Peyzaj düzenlemesi	5
	Çocuk oyun alanları	4
Kappa değeri: 0,75		

Sürdürülebilirlik teması, katılımcı görüşlerinde en sık vurgulanan temadır (n=114). Sürdürülebilirlik temasını sırasıyla ruhsal yenilenme (n=100), rekreatif aktiviteler (n=72) ve alt ve üst yapı olanakları (n=34) temaları takip etmektedir. Sürdürülebilirlik teması kodları içerisinde katılımcı görüşlerine en sık yansıyan doğal çekiciliklerdir. Bu tema, alanın sahip olduğu endemik flora ve fauna, doğal ve rekreatif çekicilikler ile korunmayla ilgili özelliklere işaret etmektedir. Ruhsal yenilenme temasında, ziyaretçi görüşlerinde en sık vurgulanan ruhsal yenilenme kodudur ve tema huzur, sakinlik, dinlenme, eğlenme, psikolojik iyi oluş, doğayla bütünleşme ve sosyalleşme özellikleriyle ilişkilendirilmiştir. Rekreatif aktiviteler arasında katılımcı görüşlerinde en sık tekrarlanan piknik yapmak (n=25) ve manzara seyretmektir (n=20). Alt ve üst yapı olanakları ise piknik ve oturma alanları, yürüyüş parkurları, peyzaj düzenlemesi ve çocuk alanlarıyla ilişkilidir.

Alkan (2018) Botan Vadisi'nde gerçekleştirilecek gezilerdeki aktiviteleri rekreasyon coğrafyasını göz önüne alarak yürüyüş, dağcılık, bisiklet, yamaç paraşütü, mağara turizmi, kano, rafting ve nehir balıkçılığı, fotoğrafçılık, kuş ve bitki gözlemciliği, doğa ve yaban hayatı izleme şeklinde bir sınıflandırma yapmıştır. Bu sınıflandırmaya karşılık Tillo Tabiat Parkı'nda gerçekleştirilen rekreatif aktiviteler tür ve doğa temelli aktiviteler açısından çok sınırlıdır (bkznz. Tablo 2). Gerçekleştirilmek istenen aktiviteler açısından ziyaretçiler Tillo Tabiat Parkı merkez olmak üzere parkla bağlantılı olarak rekreasyon coğrafyasıyla uyumlu olarak doğa, su ve rekreasyon tesisleri temelli rekreatif aktiviteleri gerçekleştirmeyi arzulamaktadır.

Tablo 2. Tillo Tabiat Parkında Gerçekleştirilen ve Gerçekleştirilmek İstenen Rekreatif Aktiviteler

Gerçekleştirilen	Gerçekleştirilmek İstenen
Bisiklet	At çiftlikleri
Cam teras	ATV turları
Canlı müzik	At turları
Çocuk oyun alanları	Bungalov (Gece gök yüzünü izlemek ve konaklamak)
Fotoğrafçılık	Kaya tırmanışı
Kampçılık	Macera parkuru
Kano	Motorlu yamaç paraşütü (paramotor)
Kuş gözlemciliği	Özel gün etkinlikleri (sergiler, gözlemler, dini ve resmi özel gün kutlamaları vb.)
Oryantiring	Su aktiviteleri
Piknik	Teleferik
Uçurtma	Trekking - hiking
Vadi gezisi	Vadi boyu bisikletçilik
Voleybol-Futbol	Zipline
Yamaç paraşütü	
Yürüyüş	

Motivasyonlar kişinin bir amaca yönelik davranışlarını harekete geçirmesini sağlayan önemli unsurlardan birisidir (Zhou ve Zhang, 2024). Katılımcıların Tillo Tabiat Parkını ziyaret

etme motivasyonları, Ryan ve Deci (2000) tarafından belirlenen içsel ve dışsal motivasyonlar çerçevesi temelinde sınıflandırılarak Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Tillo Tabiat Parkını Ziyaret Etme Motivasyonları

Temalar	Kodlar	f
İçsel	İyi oluş (fiziksel ve ruhsal)	17
	Doğayla iç içe olmak	10
	Farklı yerler görmek	8
	Sosyalleşmek	8
	Rutinden kaçış	6
	Yenilik arayışı	6
	Stres atmak	4
	Sıcak atmosfer	2
Dışsal	Doğal çekicilikler (manzara, yeşil alanlar, doğal unsurların korunması, temiz hava)	40
	Aile ve arkadaşlar istekleri	12
	Piknik yapmak	10
	Kent merkezine yakınlık	4

Kappa değeri: 1,00

İçsel motivasyon bireyin doğuştan gelen ilgi ya da zevkinden kaynaklanan bir amaca ulaşma ya da başarma arzusunu (Zhou ve Zhang, 2024) ya da hazzal boyutlarla ilgili tatmin veya keyif almaya yönelik davranışlara işaret ederken, dışsal motivasyon kazanım, tanınma ve somut ödüller içeren ağlara yönelik eylemleri (Kim vd., 2024) ve motivasyonun bireyin dışındaki etkilere kaynaklanmasını ifade etmektedir (Mehmetoglu, 2012). Katılımcı görüşlerinde en sık vurgulanan, dışsal motivasyonlardır (n=66). İçsel motivasyonlar arasında ise en yoğun şekilde katılımcı görüşlerine yansıyan, iyi oluş (n=17) kodu iken dışsal motivasyonda ise doğal çekiciliklerdir (n=40). Ayrıca manzara, yeşil alanlar, doğal unsurların korunması ve temiz hava gibi unsurlar katılımcı görüşlerinde yoğun şekilde vurgulanan doğal çekiciliklerin özelliklerini yansıtmaktadır. Katılımcıların içsel ve dışsal motivasyonlara yönelik görüşleri şu şekildedir:

“...manzarayı izlemeyi seviyorum...(K11-25-37), ...tabiat parkında ailemle ve arkadaşlarımla birlikte vakit geçirmek beni rahatlatmakta...(K45), ...şehre yakın olması nedeniyle her bulduğumuz boşlukta piknik yapmaya gidiyoruz...(K22), ...iş yaşamı ve evlilik sorumlulukları insanı rutine itiyor bir de kapalı alanda yoğun şekilde vakit geçirince insan bir kaçış ve yenilik aramakta...(K62), ...temiz havası, yeşilliği (K15-22-44) ve kuş sesleri beni sürekli çekmekte...(K5), günün yorgunluğu ve stresini atmak...(P70)”.

Katılımcıların Tillo Tabiat Parkına yönelik görüşleri Tablo 4'te çerçevelendirilerek memnuniyet veya memnuniyetsizlik şeklinde iki kategori altında ele alınmıştır.

Tablo 4. Tillo Tabiat Parkına Yönelik Memnuniyet ve Memnuniyetsizlik

Memnuniyet		Memnuniyetsizlik	
Temalar	Kodlar	Temalar	Kodlar
Alt ve üst yapı	Çocuk alanları	Alt ve üst yapı	Su imkanlarının az olması (çeşme vb.)
	Bisiklet alanları		Lavabo yetersizliği
	Araç park alanları		Yolların bozuk olması
	Geniş oturma alanlarının bulunurluğu		Ulaşım yolunun dar olması
	Peyzaj düzenlemelerinin yöreye özgü unsur temelinde yapılması		Gece ışıklandırma eksikliği
Çevresel	Doğal ortamın korunması		İşaret tabelalarının olmaması
	Güvenlik sistemi		Yürüyüş parkuru azlığı
Sunulan hizmet	Kafe hizmetleri	Çevresel	Rekreatif alanların yetersizliği
	Sıcak atmosfer		Market, yöresel ürün ve hediyelik eşyaların satışının yapıldığı yerlerin bulunmayışı
Rekreasyonel	Etkinliklerin düzenlenmesi (TÜBİTAK gezegenler gözlem etkinliği gibi)		Yeşil alan yetersizliği
Bulunduğu konum	Şehir merkezine yakınlık	Sunulan hizmet	Çevre koruma eksiklikleri
			Kalabalıklık
			Oturma alanlarında iyileştirmeler yapılmaması
			Temizlik yetersizliği (çevre ve lavabo)
			Çöp toplanmaması
		Rekreasyonel	Kafe ve restoran gibi yerlerin her zaman hizmet sunmaması
			Ulaşım imkanlarının yetersizliği
			Giriş ve cam teras ücreti
			Kamelyalarda oturma yerlerinin olmaması
			Rekreatif aktivitelerin yetersiz olması

Kappa değeri: 0,80

Memnuniyet kategorisi alt ve üst yapı, çevresel, sunulan hizmet, rekreasyonel ve bulunduğu konum şeklinde beş temaya ayrılırken memnuniyetsizlik kategorisi alt ve üst yapı, çevresel, sunulan hizmet ve rekreasyonel olmak üzere dört temaya ayrılmıştır. Alt ve üst yapıya yönelik memnuniyet, fiziksel kapasite ve planlamaya yönelik çocuk, bisiklet, araç ve dinlenme alanlarıyla peyzaj düzenlemelerinin yerel mimari özellikler temelinde gerçekleştirilmesiyle ilgilidir. Çevresel memnuniyet ise koruma-kullanma tedbirlerinin gerçekleştirilmesi ve güvenlik önlemleriyle ilişkilidir. Tabiat parkı içerisinde sunulan kafe hizmetleri konusunda insanlar kafeden yılın bazı zamanlarında hizmet vermesine ve özellikle kışın kapalı olmasına rağmen memnundurlar. Rekreasyonel açıdan park alanı içerisinde herhangi bir etkinlik düzenlenmesi ve parkın konumu, ziyaretçiler açısından memnuniyet duyulan konular arasındadır. Öte yandan memnuniyetsizlik ise daha çok yönetimsel, bakım-onarım ve paydaşlar arası koordinasyon eksikliği temelli alt ve üst yapı, çevresel, sunulan hizmet ve rekreasyonel kaynaklı hoşnutsuzluklarla ilişkilidir ve memnuniyete kıyasla daha

geniş ölçekte görüşlere yansımıştır. Ziyaretçi memnuniyetsizliğinde ağırlığı, alt ve üst yapı ile sunulan hizmet oluşturmaktadır. Özellikle temel hizmetlerin karşılanmasına yönelik bir eksikliğin olduğu katılımcı görüşlerine yansımış olsa da alanda gerçekleştirilen rekreasyonel olanaklar da yeterli görülmemektedir.

Memnuniyetsizliklerin azaltılması ve bölgesel gelişim sağlanarak alanın popüler hale getirilmesine yönelik ziyaretçi önerileri Tillo Tabiat Parkı “gelişim ve popülerliğe yönelik öneriler” başlıkları altında Tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo 5. Tillo Tabiat Parkının Gelişimine ve Popülerliğine Yönelik Öneriler

Gelişim		Popülerlik	
Temalar	Kodlar	Kodlar	Temalar
Çevresel Düzenlemeler	Yeme-içme ve dinlenme tesisleri geliştirilmeli	Etkinlikler planlanmalı (festivaller, konser, tiyatro, bilimsel toplantı, MasterChef vb.)	Planlama
	Yöresel yiyecek ve hediyelik eşya üretimine yönelik atölyeler kurulmalı		
	Çocuk ve yetişkin eğlence alanları geliştirilmeli	Öğrencilere (üniversite-lise ve ilköğretim) yönelik aktiviteler planlanmalı	
	Peyzaj düzenlemeleri		
	Tabiat parkı alanı genişletilmeli	Rekreatif faaliyetler artırılmalı	Pazarlama
	Aydınlatma sistemi geliştirilmeli		
	Güvenlik sistemi geliştirilmeli	Sosyal medya tanıtım ve reklam amacıyla aktif şekilde kullanılmalı	
	Temizlik ve hijyene yönelik önlemler alınmalı	Sakinliği, otantikliği ve yöresel yiyecekleri temel alan pazarlama stratejileri geliştirilmeli	
Yeşillendirme			
Yönetimsel Uygulamalar	Ulaşım kolaylaştırılmalı	Sosyal medya ünlüleri (fenomenler, youtuberlar, influencerlar vb.) davet edilmeli	
	Paydaşlar arası iş birliği sağlanmalı		
	Ziyaretçi geri bildirimleri dikkate alınmalı	Paydaşlar arası iş birliği artırılmalı	İş Birliği
	Tabiat parkı haritalandırması (rotalar, yollar, rekreatif faaliyetler vb.)		

Kappa değeri: 0,95

Özellikle gelişimiyle ilgili belirtilen ifadelerin büyük çoğunluğu memnuniyetsizliklerle bağlantılıdır ve çevresel düzenlemeler ile yönetimsel uygulamalar olmak üzere iki temaya ayrılmıştır. Çevresel düzenlemeler temasına yönelik görüş çeşitliği yönetimsel uygulamalara göre daha fazladır. Popülerliğe yönelik ziyaretçi önerileri planlama, pazarlama ve iş birliği temaları şeklinde üçe ayrılmıştır. Tillo Tabiat Parkı popülerliğinde planlama ve pazarlama faaliyetlerine yönelik öneriler iş birliğine göre daha geniş ölçekte ziyaretçi görüşlerine yansımıştır.

6. Tartışma ve Sonuç

Araştırma, Tillo Tabiat Parkı ziyaretçilerinin algılarına kapsamlı şekilde ışık tutmayı amaçlamıştır. Tüm Türkiye genelinde olduğu gibi Siirt'te de kişi başına düşen yeşil alan miktarı Avrupa standartlarının altındadır (Irmak ve Avcı, 2019). Bu durum, insanların ve aynı zamanda ziyaretçilerin turizm ve rekreasyon aktivitelerine katılımı ile parklara yönelik algı ve davranışlarını şekillendirebilmekle birlikte yeşile ya da parklara yönelik yüklenen anlam ve önemin gelişmiş ülkelerde yaşayan insanların bakış açılarından farklılaşabilmesine yol açmıştır. Nitekim Zhang vd. (2013) yerel halkın ihtiyaç duyduğu yeşil alanlara yönelik taleplerinin karşılanması, rekreasyon ve turizm faaliyetlerine katılma eğilimlerini artırabilmekle birlikte kaynakların korunması ve gelecek kuşaklara aktarılmasına yönelik ilgiyi de tetikleyebileceğinin altını çizmektedirler.

Ziyaretçilerden elde edilen verilerin analizleri neticesinde öncelikli olarak araştırmanın bazı ana-kilit çıktıları özet olarak sunulmuş ardından ulaşılan tüm sonuçlar kapsamlı şekilde ele alınarak irdelenmiştir.

Araştırmanın kilit çıktıları bağlamında katılımcıları “Tabiat Parkı” kavramını ağırlıklı olarak sürdürülebilirlik ve ruhsal yenilenme kavramlarıyla özdeşleştirirken park alanı içerisinde veya park alanını temel alarak gerçekleştirilen rekreatif faaliyetlerin nicelik ve nitelik bakımından sınırlı olması, ziyaretçilerin de “Tabiat Parkı” kavramını daha az özdeşleştirmeye yöneltmeye yol açmış olabilmektedir. Ziyaretçilerin Tillo Tabiat Parkı’nı ziyaret motivasyonlarında dışsal motivasyonlar, içsel motivasyonlara göre daha önemli ve ağırlıklıdır. Tillo Tabiat Parkı’na yönelik ziyaretçi memnuniyetsizlikleri, memnuniyete göre daha ağır basmaktadır. Memnuniyetsizlik kategorisinde ise alt yapı ve üst yapı imkanları ile sunulan hizmet eksikliği ya da yetersizliği konuları öne çıkmıştır. Memnuniyetsizlikle bağlantılı olarak parkın gelişimine yönelik ziyaretçi önerileri çevresel düzenlemeler konusunda yoğunlaşırken popülerliğe yönelik öneriler planlama ve pazarlama faaliyetleri üzerinde toplanmıştır.

Tillo Tabiat Parkı ziyaretçilerinin ziyaret amaçlarında ilk sırayı piknik alırken bunu gezi ve inanç turizmi takip etmektedir. Çetinkaya ve Kaplan (2020) tarafından yapılan benzer araştırmada Türkiye’de en fazla talep gören açık alan aktivitesinin piknik olduğunu belirtmişlerdir. Parkın Siirt şehir merkezine yakın bir konumda olması (Altuntaş, 2020), jeolojik yapı ve iklimik özelliklerinin bulunması da (Alkan, 2018) piknik ve gezi amacıyla yoğun şekilde tercih edilmesine neden olmaktadır. Ayrıca ışık hadisesinin gerçekleşmesinde Tillo Tabiat Parkı’nın önemli bir yeri olması, inanç turizmi kapsamında ziyaretçi çekmesi açısından önemli bir etkidir. Bununla birlikte kentlerdeki rutin yaşam şekli ve kapalı beton

alanlarda uzun süreli vakit geçirme insanlar üzerinde stres, tükenmişlik, depresyon gibi olumsuz etkilere neden olabilmektedir ve insanlar bu etkileri hafifletmek ya da bu etkilerden kurtulmak amacıyla açık alan rekreasyon kaynaklarına yönelebilmektedirler. Mevcut araştırmada huzur, dinlenme, eğlenme, yenilenme gibi psikolojik iyi oluşlara yönelik özelliklerle ilişkin amaçlar, tabiat parkı ziyaret amaçları arasında nispeten daha az öneme sahiptir.

Tillo Tabiat Parkı ziyaretçilerinin tabiat parkı kavramına yönelik görüşleri değerlendirildiğinde bir tabiat parkı, “Sürdürülebilirlik felsefesi temelinde koruma ve kullanma dengesinin gözetilip çeşitli alt yapı, üst yapı ve rekreasyon imkanlarına sahip olmakla birlikte kişilerin ruhsal yenilenme ve iyi oluşlarına işaret eden bir yer ya da kavramı” temsil etmektedir. Bu açıdan bu tanımlama 2873 Numaralı Milli Parklar Kanunu’na (1983) göre yapılan tanımlamanın genişletilmesi ya da güncellenmesi olarak görülebilmektedir. Geçmişte kaynakları aşırı tüketerek destinasyonlarda ve sistemlerde bir dizi belirgin ve potansiyel çevresel, sosyal, kültürel, ekonomik ve politik sorunlara yol açan anlayış yerine günümüzde kalkınma, planlama ve politikalarda alternatif ve daha çevre ve ev sahibi dostu anlayışa, sürdürülebilirlik temelli anlayışlara doğru geçiş mevcuttur (Saarinen, 2006). Bu evrimsel değişimin temel nedeni, küresel ölçekte yaşanan bozulmaların insanları kaynakların korunmasına ve gelecek kuşaklara aktarılmasına yöneltmesinden kaynaklanabilmektedir. Bu açıdan ziyaretçilerin tabiat parkı kavramını sürdürülebilirlik felsefesiyle ilişkilendirmeleri yerel mimari özelliklere, geleneksel mutfağa, estetik değerlere ve ekoloji gibi yerel karakteri ön plana çıkaran anlayışlara sahip olduğuna işaret etmektedir (Angelkova vd., 2012). Diğer taraftan 2873 Numaralı Milli Parklar Kanunu’ndaki (1983) tanımında tabiat parkı “Kişinin dinlenme ve eğlenmesi” şeklinde çok genel bir durumunu vurgularken günümüzde açık alan rekreasyon kaynakları, bir tabiat parkı, dinlenme ve eğlenmenin çok daha ötesinde kişinin ruhsal iyi oluşuna yönelik özellikleri barındırmaktadır. Ayrıca tabiat parkları kavramı, insanların zihinlerinde çeşitli alt ve üst yapı imkanları ve rekreasyon tesisleriyle donatılmış olmasının yanında geniş ölçekte rekreatif aktivelerin gerçekleştirildiği bir merkez olarak yer bulmaktadır.

Ziyaretçilerin gerçekleştirdikleri rekreatif aktiviteler gerçekleştirmeyi arzuladıkları aktivitelere göre tür olarak daha azdır. Rekreasyon coğrafyası özellikleriyle uyumlu rekreasyonel çekiciliğin artırılmasına yönelik planlamaların yapılarak aktivitelerin çeşitlendirilmesi gerektiği açıktır. Özellikle tabiat parkıyla bağlantılı at çiftliği, su bazlı aktivite alanları, teleferik ve zipline alanları gibi rekreatif tesislerin yapılması veya yapılmasına yönelik destek sağlanması, bölgesel gelişmişliğin yanı sıra popülerlik için de

önemlidir. Ancak 2873 Numaralı Kanuna (1983) göre Tabiat parkları, milli parklarda olduğu gibi “...her türlü hizmet ve faaliyetler ile koruma, yönetim, işletme, tanıtım, sportif, eğlenme ve dinlenme hizmetleri için gerekli her türlü altyapı, üstyapı ve diğer tesisler” hususunda yetkili Tarım ve Orman Bakanlığı-Doğa Koruma Milli Parklar Müdürlüğü olsa da tabiat parkları paydaşlar arası iş birliğine dayalı bir anlayışla yönetilmeli ve iç içe geçmiş Botan Vadisi Milli Parkı ve Tillo Tabiat Parkı’nda gerçekleştirilebilecek rekreatif aktivitelere yönelik bölgesel gelişim Master Planı, stratejik hedeflerin belirlenmesi ve rekreatif planlamaların başarıya ulaşması adına paydaşlar arası iş birliğiyle hazırlanması açısından önemlidir.

Katılımcıların ziyaret motivasyonlarında dışsal unsurlar, içsel unsurlara göre daha yoğunluklu şekilde görüşlere yansımıştır. Tabiat parkının sahip olduğu manzara, Botan Nehri ve Milli Parkı, yeşil unsurlar ve temiz hava gibi çekicilikler insanların dışsal ziyaret motivasyonlarında ön sıralarda yer almaktadır. Ayrıca dışsal motivasyonlarda aile ve arkadaş çevreleriyle birlikte vakit geçirme de önemli bir unsurdur. Tabiat parkını ziyaret etmenin içsel motivasyonlarında en sık vurgulanan sırasıyla iyi oluş, doğada olma ve doğaya dokunmadır. Günümüzde kentleşme, insanların doğada olma ve doğaya dokunma arzularını körüklemekle birlikte doğanın huzur veren yenileyici gücünden faydalanma isteğini tetiklemektedir. Çünkü günümüzde kentler her ne kadar çekim ve cazibe merkezi olsa da insanlar için sorunun kaynağı haline dönüşmüştür. Kent kaynaklı sorunlar insanlarda sıklıkla çeşitli fiziksel ve zihinsel sağlık problemlerine ve gerilimlere neden olabilmektedir. Bu sorunların ve gerilimlerin ortadan kaldırılması ya da hafifletilmesinde, insanların yenilenme, dinlenme ve rahatlama gibi psikolojik iyi oluşları ve fiziksel sağlıklarını kazanmalarını sağlamada, ön koşul doğada olma ve doğaya dokunan rekreatif faaliyetler gerçekleştirmeleridir (Koçak ve Yağmur, 2021). Bu bakımdan Tillo Tabiat Parkı’nın Siirt kentinin insanlarda oluşturduğu olumsuzlukların hafifletilmesinde ya da giderilmesinde önemli bir işleve sahip olduğu çıkarımı yapılabilmektedir.

Araştırmada ziyaretçi memnuniyeti yerine memnuniyetsizlikleri geniş ölçekte katılımcı görüşlerine yansımıştır. Tabiat parkında var olan fiziksel donatılar-alanlar, şehir merkezine yakınlık ve etkinlik gerçekleştirilmesi ya da organize edilmesi memnuniyet verici olarak görülmektedir. Nitekim Çetinkaya vd. (2015) tarafından Antalya’da kent parklarında gerçekleştirilen çalışmada ulaşılabilirlik ve fiziksel aktivite faktörleri ziyaretçi memnuniyetini etkileyen en önemli faktörler olarak belirlenmiştir. Diğer taraftan her ne kadar tabiat parkı belirli alt ve üst yapı imkanlarına sahip olmayı temsil etse de geniş ölçekte alt ve üst yapıya yönelik memnuniyetsizlik bulunmaktadır. Bu memnuniyetsizliklerin bir kısmı su, lavabo, ışıklıdırma gibi temel ihtiyaçları yansıtırken rekreatif alanlar, market ve yöresel hediyelik

eşyaların satışının yapıldığı tesis ve alanların eksikliği şeklinde üst yapı eksikliklerine işaret etmektedir. Diğer taraftan alanda çevre koruma-kullanma dengesinin tam anlamıyla uygulanamaması, yeşil alan yetersizliği ve oturma alanlarının yenilenmemesi, önemli çevresel memnuniyetsizliği oluşturmaktadır. Kalabalıklık ise bir diğer çevresel memnuniyetsizlik nedenidir. Kalabalıklık ağırlıklı olarak gezginlerin olumsuz tepkilerinin kaynağı olarak kabul edilse de festivaller ve etkinlikler gibi belirli bağlamlarda ziyaretçiler tarafından olumlu olarak algılanabilmektedir. Kalabalıklık, çevresel bozulma, kültürel yıkım, trafik sıkışıklığı, yerel halkın yaşam kalitesinin düşmesi, ziyaretçi memnuniyeti ve deneyim kalitesi üzerindeki etkileri nedeniyle rekreasyon ve turizm yönetiminde yoğun şekilde çalışılmış önemli bir konudur (Dogru Dastan, 2022). Bu açıdan tabiat parkının taşıma kapasitesi hesaplanarak koruma ve kullanma dengesi çevresinde kullanılması, alanın gelecek kuşaklara bırakılması, yerel halk yaşam kalitesi, ziyaretçi memnuniyeti ve deneyim kalitesi açısından önemlidir. Araştırma kapsamında tabiat parkının önemli memnuniyetsizlik konuları çevre ve lavabo temizliği, çöp toplanmaması ve yol bakımsızlığı şeklindedir. Benzer memnuniyetsizlikler Antalya’da kent parklarında Çetinkaya vd. (2015) tarafından gerçekleştirilen çalışmada da çöp görmek, tuvalet kirliliği ve yol bakımsızlığı parklara yönelik en önemli ziyaretçi memnuniyetsizlikleri olarak belirlenmiştir. Her iki çalışmada benzer memnuniyetsizlik unsurlarının ortaya çıkması, Antalya ve Siirt’te benzer olması, parklara özgü bakım, onarım ve temizlik istemi oluşturulması-tasarlanması gerekliliğine, milli parklar yönetim sistemi/leri temel alınarak tabiat parklarına yönelik yönetim sistemleri geliştirilmesine, işaret etmektedir. Ayrıca tabiat parkında kafe ve restoran gibi yerlerin her zaman hizmet sunmaması, park ve cam teras giriş ücreti sunulan hizmete yönelik diğer memnuniyetsizlik unsurları olarak görüşlere yansımıştır. Son olarak tabiat parkında rekreasyon alanları yetersiz olarak görülmekte ve bu durumun ortadan kaldırılması, rekreatif alan ve aktivitelerin çeşitlendirilmesi, tabiat parkının geliştirilmesi ve popülerliğini de desteklemektedir.

Tillo Tabiat Parkı’nın geliştirilmesine yönelik görüşlerde ağırlık çevresel düzenlemeler temasındadır. Bu durum, park kullanıcılarının memnuniyetsizliğini etkileyen en önemli faktörün bakım onarım faktörü olarak belirlendiği Çetinkaya vd. (2015) tarafından gerçekleştirilen çalışma sonucuyla benzeşmektedir. Yerel mimari ve yeşil temelli düzenleme, iyileştirme ve alan genişletme çalışmaları, çeşitli tesislerin kurulması ve özellikle koruma-kullanmaya yönelik tedbirlerin sıkı şekilde uygulanması, alanın geliştirilebilmesi için elzem olarak görülmektedir. Ayrıca paydaşlar arası iş birliğinin artırılması, ulaşımaya yönelik düzenlemeler ve ziyaretçi isteklerini öncelikleyen anlayış ise gelişimin sağlanması adına yönetimden beklentileri temsil etmektedir. Popülerliğe yönelik önerilerde ağırlık planlama ve

pazarlama konularına yöneliktir. Ancak bir destinasyonun popüler olması sonucunda nasıl büyük olumsuz değişimlerin olabileceği, Doğu Ekspresi (yüksek bilet fiyatları) ve Salda Gölü (çevresel bozulmalar) örneklerinde yaşanması, popüler olma kararının tüm paydaş gruplarının ortak kararıyla alınmasını gerekli kılar. Popülerliğin, ekonomik kaygılardan öte sürdürülebilirlik yörüngesinde olması anlamı taşımaktadır. Planlama açısından öğrenci gruplarına yönelik rekreatif aktiviteler organize edilmesi ve farklı etkinliklerin (örneğin TÜBİTAK uzay gözlem veya MasterChef organizasyonu) tabiat alanında gerçekleştirilmesi, popülerlik adına önemli adımlar olarak görülmektedir. Pazarlama açısından ise faaliyetlerin sosyal medya üzerinden yapılması – Doğu Ekspresi ve Salda Gölü gibi – geniş kitlelere ulaşmaya imkân vermektedir. Sosyal medya ünlülerinin bölgeye davet edilerek paylaşımlar yapmalarının sağlanması popülerlik için önemli olabilmektedir. Nitekim Yıldırım ve Eldeniz (2022) tarafından yapılan çalışmada sosyal medya ünlülerinin takipçilerin genel davranış eğilimleri ve satın alma davranışlarını etkilemede önemli rollerinin olduğunu belirlemişlerdir. Son olarak, sakinliği, otantikliği ve yöresel yiyecekleri temel alan pazarlama stratejileri geliştirilmeli önerisi, Sakin Şehir (cittaslow) kavramına işaret etmektedir. Kucukergin ve Ozturk (2020) Sakin Şehir hareketinin, kapitalizmin güncel tüketim, yorgunluk ve tek tipleştirme dayatmalarına karşı özgünlüğü temel alan yeme, içme, eğlence, ekonomik ilişkiler ve toplumsal yaşam kalıplarını korumaya ve geliştirmeye çalışan bir oluşum olduğunu ve ayrıca bu modelin çevreye duyarlı, yerel kalkınmayı destekleyen, yerel yaşam tarzları ve özelliklerinin standartlaşmasını önleyen bir anlayışı temsil ettiğini belirtmektedirler. Bu açıdan Tillo Tabiat Parkını da içerisine alarak Tillo şehir merkezinde Sakin Şehir kriterlerinin uygulanmasına yönelik eyleme geçilerek unvanın alınması, sürdürülebilir kırsal kalkınmanın desteklenmesi, ziyaretçi memnuniyetinin ve yerel halkın yaşam kalitesinin artırılması, yerel mimari, yiyecekler ve kültürün korunması ve ulusal ve uluslararası tanınırlık veya reklam gibi bölge açısından alanlarda önemli etkilere işaret etmektedir.

6.1. Teorik Çıkarımlar

Araştırma, Tillo Tabiat Parkı ziyaretçi algılarına ışık tutmayı amaçlanmıştır. Bu bakımdan Tillo Tabiat Parkına yönelik ziyaretçi motivasyonları ile memnuniyet ve memnuniyetsizliğine yönelik görüşlerin ve parkın gelişimine yönelik önerilerin çevresel düzenlemeler ve yönetimsel uygulamalar temaları altında verilirken popülerliğe ilişkin bakış açılarının planlama, pazarlama ve iş birliği temaları altında çerçevelendirilmesi, yazındaki tabiat parklarına yönelik yapılacak çalışmalara temel oluşturabilir.

6.2. Uygulamaya Yönelik Öneriler

Tillo Tabiat Parkı merkezli ve bağlantılı gerçekleştirilen ve gerçekleştirilmesi arzulanan rekreatif faaliyetlerin sınıflandırılması, tabiat parkına yönelik yapılacak planlamalar için temel oluşturabilir. Ayrıca ziyaretçilerin motivasyon, memnuniyet, memnuniyetsizlik, tabiat parklarının gelişim ve popüler olmasına yönelik görüşleri ilgili paydaşlara bir yol haritası sağlamakla birlikte turizm ve rekreasyon olanaklarının geliştirilmesine yönelik önemli ip uçları sunmaktadır.

6.3. Sınırlılıklar ve Gelecekteki Çalışmalara Yönelik Öneriler

Araştırmanın en önemli sınırlılığını, keşfedici ve nitel özellik taşıması, araştırma sonuçlarını üzerinde analitik genellemeler yapılabileceği anlamı taşımaktadır. Ayrıca araştırmada kesitsel olarak veri toplama yöntemi kullanılmıştır bunun yerine boylamsal veri toplama tercih edilebilir. Mevcut araştırma farklı tabiat parkları üzerinde genişletilebilir ve aynı zamanda sonuçların genellenebilmesi için nicel ya da karma araştırma yöntemleri temelinde tabiat parkında memnuniyet ve memnuniyetsizliklerin önem derecesinin ortaya çıkarılarak farklı tabiat parklarıyla karşılaştırmalar yapılabilir. Dahası, Tillo şehir merkezi, Tabiat Parkı ve Botan Vadisi Milli Parkı'na yönelik sürdürülebilirlik temelli yönetim sistemleri ve yaklaşımlarına yönelik araştırmalar gerçekleştirilebilir.

Teşekkür

Araştırma veri toplama sürecinde destek olan değerli öğrencilerim Hacer SÖNMEZ, Oğuzhan KUTUR ve Sevcan ATA'ya içten teşekkürlerimi sunar, sağlık, mutluluk ve başarıların hayatlarında ve akademik kariyerlerinde hiç eksik olmadığı bir yaşam geçirmeleri dileğiyle...

KAYNAKÇA

- Akay, E. (2022). Siirt İli Turizm Potansiyelinin SWOT Analizi ile Değerlendirilmesi, *Sivas Interdisipliner Turizm Araştırmaları Dergisi*, 5(1-2), 52-73.
- Alkan, A. (2018). Orta ve Aşağı Botan Vadisi'nin Ekoturizm Potansiyeline Analitik Bir Yaklaşım, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22(Özel Sayı), 475-499.
- Altunışık, R., Boz, H., Gegez, E., Koç, E., Sığı, Ü., Yıldız, E. ve Yüksel, A. (2022). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri: Yeni Perspektifler (Araştırma yöntemleri, yeni uygulamalar, bakış açıları)*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Altuntaş, A. (2020). Siirt İli Tillo Tabiat Parkı'nın Kullanıcı Memnuniyeti Açısından Değerlendirilmesi, *Avrupa Bilim ve Teknoloji Dergisi*, (18), 359-367.
- Angelkova, T., Koteski, C., Jakovlev, Z. ve Mitrevska, E. (2012). Sustainability and Competitiveness of Tourism, *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 44, 221-227.
- Ardahan, F. ve Kaplan Kalkan, A. (2017). Açık Alan Rekreasyonu Kaynakları. Faik Ardahan (Ed.), *Açık alan rekreasyonu* (ss. 115-123). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Berman, M., Jonides, J. ve Kaplan, S. (2008). The Cognitive Benefits of Interacting with Nature, *Psychological Science*, 19 (4), 775-795.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2017). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. (23. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Cho, D. ve Jang, S. (2024). Effects of Sports Tourism on Leisure Satisfaction in College Students. *Educational Administration: Theory and Practice*, 30(5), 13778-13786.
- Ciocănea, C. M., Sorescu, C., Ianoşi, M. ve Bagrinovschi, V. (2016). Assessing Public Perception on Protected Areas in Iron Gates Natural Park, *Procedia Environmental Sciences*, 32, 70-79.
- Cochran, W. H. (1997). *Sampling Techniques*. Wiley.
- Creswell, J. W., Hanson, W. E., Clark Plano, V. L. ve Mrales, A. (2007). Qualitative Research Designs: Selection and Implementation, *The Counseling Psychologist*, 35(2), 236-264.
- Creswell, J.W. ve Creswell, J.D. (2018). *Research Design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches*. Los Angeles: Sage Publications.
- Çetinkaya, G. (2021). Ulusal Park ve Koruma Altındaki Alanların Gelişimi ve Yönetimi. Gaberli, Ü. ve Yağmur, Y. (Ed.), *Açık ve Kapalı Alan Rekreasyonu* içinde (ss. 167-187). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Çetinkaya, G. ve Kaplan, M. (2020). Açık Alan Rekreasyon Etkinliği Olarak Piknik Yapan Bireylerin Çevre Tutum ve Davranışlarının İncelenmesi, *Journal of Recreation and Tourism Research*, 7(4), 642-664.
- Çetinkaya, G., Erman, A. ve Uzun, M. S. (2015). Rekreasyonel Amaçlı Park Kullanıcılarının Memnuniyet ve Memnuniyetsizlik Faktörlerinin Belirlenmesi, *International Journal of Human Sciences*, 12(1), 851-869.
- Çetinkaya, G. (2020). Milli Parklar, Koruma Altındaki Alanlar ve Rekreasyon Hizmetleri. Yağmur, Y. ve Gaberli, Ü. (Ed.), *Rekreasyon: Tarihsel Gelişim, Teoriler, Farklı Alanlarla İlişkiler ve Güncel Gelişmeler* içinde (ss. 133-148). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Dogru-Dastan, H. (2022). A Chronological Review on Perceptions of Crowding in Tourism and Recreation, *Tourism Recreation Research*, 47(2), 190-210.
- Ercan, F. (2019). Sosyal Medyada Otel İşletmelerine Yönelik Yorumların Müşteri Memnuniyeti ve Memnuniyetsizliği Açısından Analizi, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 22 (2), 552-571.
- Fariás-Torbidoni, E. I., Rossi, S. D. ve Pickering, C. M. (2023). Visitation Patterns in a Peri-urban Natural Park: Comparing Mountain Bikers, Runners, Walkers and Hikers, *Journal of Outdoor Recreation and Tourism*, 44, 100686.
- Irmak, M. A. ve Avcı, B. (2019). Avrupa Yeşil Başkentlerin Yeşil Alan Politikalarının İncelenmesi, *Nevşehir Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 8(Özel Sayı), 1-19.
- Kanbir, F. (2021). Yavaş Şehirler ve Yavaşlık Hareketi Üzerine Bir Alan Araştırması: Tillo İlçesi Örneği, *Sosyolojik Bağlam Dergisi*, 2(3), 72-86.
- Kaplan, S. (1995). The Restorative Benefits of Nature: Toward an Integrative Framework, *Journal of Environmental Psychology*, 15, 169-182.
- Karagöz, Y. (2017). *Spss ve Amos Uygulamalı Nitel-Nicel-Karma Bilimsel Araştırma Yöntemleri ve Yayın Etiği*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kim, H., Hong, S. ve Kim, M. (2015). Living Arrangement, Social Connectedness, and Life Satisfaction among Korean Older Adults with Physical Disabilities: The Results from the National Survey on Persons with Disabilities. *Journal of Developmental and Physical Disabilities*, 27(3), 307-321.
- Kim, M. J., Hall, C. M., Kwon, O., Hwang, K. ve Kim, J. S. (2024). Orbital and Sub-orbital Space Tourism: Motivation, Constraint and Artificial Intelligence, *Tourism Review*, 79(2), 392-407.
- Kleffel, D. (1996). Environmental Paradigms: Moving toward an Ecocentric Perspective, *Advances in Nursing Science*, 18(4), 1-10.

- Koçak, E. ve Yağmur, Y. (2021). Açık ve Kapalı Alan Rekreatiyonuna Yönelik Bir Değerlendirme. Gaberli, Ü. ve Yağmur, Y. (Ed.), *Açık ve kapalı alan rekreasyonu* içerisinde (ss. 1-19). Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kozak, M. ve Rimmington. (2000) M. Tourist Satisfaction with Mallorca, Spain, as an Offseason Holiday Destination, *Journal of Travel Research*, 38(3), 260-269.
- Kucukergin, F. N., ve Ozturk, Y. (2020). Does Slowness Bring Social Change through Cittaslow?, *International Journal of Tourism Cities*, 6(4), 749-767.
- Lebrun, A. M., Su, C. J. ve Bouchet, P. (2021). Domestic Tourists' Experience in Protected Natural Parks: A New Trend in Pandemic Crisis?, *Journal of Outdoor Recreation and Tourism*, 35, 1-11, 100398.
- Lee, C., Choi, W., Lim, J. ve Lee, W. (2024). Examining the Long-Term Effect of Leisure Engagement, Leisure Satisfaction, and Perceived Discrimination on Stress Perception among Koreans with Physical Disabilities. *Journal of Leisure Research*, 55(1), 46-64.
- Liu, H. L., Carotta, C. L., Lavender-Stott, E. S. ve Garcia, A. S. (2024). Thriving through Stress: Leisure Satisfaction, Hope, Growth, and Well-Being during the COVID-19 Pandemic, *World Leisure Journal*, 66 (1), 72-91.
- Maxwell, J. A. (2005). *Qualitative Research Design: An Interactive Approach (2nd ed.)*. Thousand Oaks, CA: Sage
- Mehmetoglu, M. (2012). What Determines Holidaying Interest? Extrinsic versus Intrinsic Motivations, *Journal of Social, Evolutionary, and Cultural Psychology*, 6(1), 93-110.
- Merriam, S. B. (1998). *Qualitative Research and Case Study Applications in Education. Revised and expanded from "Case Study Research in Education"*. San Francisco, CA: Jossey-Bass Publishers.
- Miles, M.B. ve Huberman, A.M. (1994). *Qualitative Data Analysis: An Expanded Sourcebook*. Sage.
- Milli Parklar Kanunu (1983). <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=2873&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> (Erişim tarihi: 26.04.2024).
- Mo, J. ve Morris, G. (2024). Investigating the Employment Motivation, Job Satisfaction, and Dissatisfaction of International High School Teachers in China: The Impact of the COVID-19 Pandemic. *Frontiers in Psychology*, 15, 1271604.
- Moustakas, C. (1994). *Phenomenological Research Methods*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Ortaçşme, V., Karagüzel, O., Atik, M. ve Sayan, S. (2000). Antalya Kentinin Aktif Yeşil Alan Varlığı Üzerinde Bir Araştırma, *Akdeniz University Journal of the Faculty of Agriculture*, 13(1), 11-22.
- Park, H., Lee, M. ve Back, K. J. (2021). Exploring the Roles of Hotel Wellness Attributes in Customer Satisfaction and Dissatisfaction: Application of Kano Model through Mixed Methods, *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 33(1), 263-285.
- Pearce, J. ve Dowling, R. (2019). Monitoring the Quality of the Visitor Experience: An Evolutionary Journey, *Journal of Outdoor Recreation and Tourism*, 25, 87-90.
- Pino, J., Rodà, F., Ribas, J. ve Pons, X. (2000). Landscape Structure and Bird Species Richness: Implications for Conservation in Rural Areas between Natural Parks, *Landscape and Urban Planning*, 49(1-2), 35-48.
- Pliscoff, P., Martínez-Harms, M. J. ve Fuentes-Castillo, T. (2023). Representativeness Assessment and Identification of Priorities for the Protection of Terrestrial Ecosystems in Chilean Patagonia. In *Conservation in Chilean Patagonia: Assessing the State of Knowledge, Opportunities, and Challenges* (pp.69-86). Cham: Springer International Publishing.
- Quang, T. D., Tran, N. M. P., Sthapit, E., & Garrod, B. (2024). Exploring guests' satisfaction and dissatisfaction with homestay experiences: A netnographic study of a rural tourism destination in Vietnam. *International Journal of Hospitality & Tourism Administration*, 1-25.
- Rasheed, R., & Rashid, A. (2024). Role of service quality factors in word of mouth through student satisfaction. *Kybernetes*, 53(9), 2854-2870.
- Ryan, R. M. ve Deci, E. L. (2000). Intrinsic and Extrinsic Motivations: Classic Definitions and New Directions, *Contemporary Educational Psychology*, 25(1), 54-67.
- Saarenen, J. (2006). Traditions of Sustainability in Tourism Studies, *Annals of Tourism Research*, 33(4), 1121-1140.
- Schroeder, S. A., Cornicelli, L., Fulton, D. C. ve Merchant, S. S. (2019). The Influence of Motivation versus Experience on Recreation Satisfaction: How Appreciative-versus Achievement-oriented Recreation Experience Preferences relate to Hunter Satisfaction, *Journal of Leisure Research*, 50(2), 107-131.
- Shin, S. ve Nicolau, J. L. (2022). Identifying Attributes of Wineries that Increase Visitor Satisfaction and Dissatisfaction: Applying an Aspect Extraction Approach to Online Reviews, *Tourism Management*, 91, 1-10, 104528.
- Sorakunnas, E. (2020). Dimensions and Drivers of National Park Experiences: A Longitudinal Study of Independent Visitors, *Journal of Outdoor Recreation and Tourism*, 31, 1-10, 100311.

- Stojanović, T., Trišić, I., Brđanin, E., Štetić, S., Nechita, F. ve Candrea, A. N. (2024). Natural and Sociocultural Values of a Tourism Destination in the Function of Sustainable Tourism Development—An Example of a Protected Area, *Sustainability*, 16(2), 759-777.
- Tacón, A., Tecklin, D., Farías, A., Peña, M. P. ve García, M. (2023). Terrestrial Protected Areas in Chilean Patagonia: Characterization, Historical Evolution, and Management. In *Conservation in Chilean Patagonia: Assessing the State of Knowledge, Opportunities, and Challenges* (pp.87-121). Cham: Springer International Publishing
- Tarım ve Orman Bakanlığı. (2024). <https://bolge14.tarimorman.gov.tr/Menu/35/Tabiat-Parklari> (Erişim: 29.03.2024).
- Whiting, J. W., Larson, L. R., Green, G. T. ve Kralowec, C. (2017). Outdoor Recreation Motivation and Site Preferences across Diverse Racial/Ethnic Groups: A Case Study of Georgia State Parks, *Journal of Outdoor Recreation and Tourism*, 18, 10-21.
- Yağmur, Y. ve Aksu, A. (2021). Model to Determine the Perceived Risks of Tourists Staying at Hotels where the Halal Tourism Concept is Present: Antalya Region Example, *Enlightening Tourism. A Pathmaking Journal*, 11(2), 428-469.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (9. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, L. ve Eldeniz, L. (2022). Sosyal Medya Ünlülerinin, Takipçi Davranışlarına Etkisi, *Yeni Medya*, (13), 401-417.
- Yılmaz Çildam, S. (2022). Günümüz Çevre Sorunlarına Yönelik Nitel Bir Araştırma: Siirt Örneği, *International Journal of Geography and Geography Education*, (46), 20-39.
- Zhang, H., Chen, B., Sun, Z. ve Bao, Z. (2013). Landscape Perception and Recreation Needs in Urban Green Space in Fuyang, Hangzhou, China, *Urban Forestry and Urban Greening*, 12(1), 44-52.
- Zhao, Y., Qian, W., Liu, X. ve Wu, C. (2024). Assessing and Optimizing the Effectiveness of Protected Areas along China's Coastal Region: A Social-Ecological Protected Area Network Study, *Journal of Environmental Management*, 349, 117, 119338.
- Zhou, Z. ve Zhang, Y. (2024). Intrinsic and Extrinsic Motivation in Distance Education: A Self-Determination Perspective, *American Journal of Distance Education*, 38(1), 51-64.